

NUTQNI TUZATISH UCHUN WEB PLATFORMANI ISHLAB CHIQUISHNING AFZALLIKLARI

Nematov Sh.Q.

Toshkent Davlat texnika universiteti “Biotibbiyot muhandisligi” kafedrası professori

Kamolova Y. M.

Toshkent Davlat texnika universiteti “Biotibbiyot muhandisligi”
kafedrası tayanch doktoranti
yulduzkhonk5155@gmail.com

Nazirov R.M

Toshkent Davlat texnika universiteti “Biotibbiyot muhandisligi” kafedrası magistranti

ANNOTATSIYA

Bu maqolada, nutqni tuzatish uchun web-platformani ishlab chiqishning afzalliklari o‘rganiladi. O‘rganish natijasida, maqola nutqni tuzatish uchun web-platformalarining muhim ahamiyatni ta’kidlaydi va ularning shu sohada qanchalik foydaliligi bilan bog‘liq afzalliklarini ko‘rsatadi. Bu afzalliklar o‘z ichiga umumiy nutqni yaxshilash, shaxsiy tayyorlov imkoniyatini oshirish, rag‘batlantiruvchi o‘qish imkoniyatini yaratish imkoniyatini oshirish kabi tushunchalarni o‘z ichiga oladi.

Kalit so‘zlar: Ixtisoslashgan davolash, Ma’lumotlarni to‘plash, Multimodal yondashuv, Nutqning buzilishi, Talaffuz, Masofaviy monitoring, Nutq nuqsonlari, Web platforma.

Mamlakatimiz mustaqillikni qo‘lga kiritgan davrni sarhisob qilsak, hukumatimiz tomonidan inson manfaatlarini ko‘zlash va himoyalash jarayonida jamiyatimizning alohida yordamga muhtoj qatlamiga jiddiy e’tibor qaratib kelinayotganini kuzatamiz. Nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalarni boshqa barcha bolalar bilan teng imkoniyatlarga ega bo‘lishini ta’minlash, ularning turmush faoliyatidagi cheklanishlarni bartaraf etish, to‘laqonli hayot kechirishlariga, jamiyatning ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy turmushida faol qatnashishlariga, shuningdek, o‘zlarining fuqarolik burchlarini bajarishlariga imkon beradigan qulay shart-sharoitlar yaratish davlatimiz insonparvarlik siyosatining asosiy mazmunini tashkil etadi. Xususan eshitishda va nutqida nuqsoni bo‘lgan bolalarni og‘zaki nutqini muloqat quroli sifatida rivojlantirish orqali ularni ma’naviy yetuk, har tomonlama uyg‘un va barkamol rivojlangan, mustaqil fikrlaydigan, intellektual salohiyatga, chuqur bilim va zamonaviy dunyoqarashga ega,

Vatanimizning taqdiri va kelajagi uchun mas'uliyatni o'z zimmasiga olishga qodir bo'lgan yosh avlod sifatida tarbiyalab voyaga yetkazish vazifasini izchil davom ettirish uchun aniq maqsadga qaratilgan keng ko'lamdagi kompleks chora-tadbirlarni amalga oshirish, davlat va jamiyatning barcha kuch va imkoniyatlarini shu yo'lda safarbar etish lozimligi bilan ifodalanadi.[1]

Nutq faqat inson uchun xos bo'lgan alohida va yuqori darajadagi aloqa shaklidir. Nutqiy aloqa jarayonida kishilar fikr almashadilar va bir birlariga ta'sir etadilar. Nutqiy aloqa til orqali amalga oshiriladi. Til – bu fonetik, leksik va grammatik vositalar sistemasidir. Gapiruvchi o'z fikrini bayon etish uchun zarur bo'lgan so'zlarni tanlaydi, ularni til grammatikasi qoidalariga asoslanib bog'laydi va nutq a'zolari artikulyatsiyasi orqali talaffuz etadi. Odam nutqi tushunarli va ma'noli bo'lishi uchun nutq a'zolarining xarakatlari aniq va to'g'ri bo'lishi kerak. [2]

Bolalarda nutq buzilishlarini aniqlash uchun turli xil usullar qo'llaniladi. Umumiy yondashuvlardan biri nutqni avtomatik aniqlash uchun qurilmani algoritmlaridan nutq namunalarini tahlil qilish va odatdagi nutqdan har qanday darajadagi og'ishlarni aniqlash uchun foydalanishdir. Bu usul bolalik davridagi nutq apraksiyasi duduqlanish kabi turli xil nutq buzilishlarini aniqlash uchun ishlatilishi mumkin.[3]

Boshqa aniqlash usullariga defektologlar va pediatrlar tomonidan olib boriladigan klinik baholash kiradi. Ota-onalar va tarbiyachilarning xatti-harakatlarini kuzatish ham bolalardagi mumkin bo'lgan nutq buzilishlarini aniqlashga yordam beradi.

Bolalardagi nutq buzilishlarini erta aniqlash bolalarga imkon qadar tezroq tegishli muolaja olishlarini ta'minlash uchun muhimdir.

Bu nutq va til rivojlanishini yaxshilashga yordam beradi va bolaning umumiy muloqot qobiliyatlari va hayot sifatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi mumkin.

Eshitish qobiliyati buzilgan bolalarda nutqni tuzatish uchun WEB platformasini ishlab chiqishning ba'zi mumkin bo'lgan afzalliklari quyidagilardan iborat:

➤ Ixtisoslashgan davolashga kirish: Eshitish qobiliyati buzilgan bolalar ko'pincha nutq va til patologlaridan maxsus terapiya talab qiladi. Biroq, hamma bolalar ham o'z mintaqalarida ushbu xizmatlardan foydalana olmaydi. WEB platforma internetga ulangan istalgan joydan terapiyaga kirishni ta'minlash orqali bu bo'shliqni bartaraf etishga yordam beradi. Bunday platforma bolaning tinglash ko'nikmalarini, tilni rivojlantirish va muloqot qobiliyatlarini yaxshilash uchun mo'ljallangan moslashtirilgan terapiya seanslarini taklif qilishi mumkin. Platforma bolaning o'ziga xos ehtiyojlari va qobiliyatlarini qondirish uchun maxsus ishlab chiqilgan bir qator interfaol tadbirlar va mashqlarni o'z ichiga olishi mumkin. Bundan tashqari, platforma sog'liqni saqlash sohasida bolaning rivojlanishini kuzatish va kerak bo'lganda terapiya strategiyalarini o'zgartirishga imkon berish uchun real vaqt rejimida fikr-mulohaza va masofaviy monitoring xususiyatlarini o'z ichiga olishi mumkin. Biroq, terapiya

seanslarining o'ziga xos yondashuvi va dizayni har bir bolaning individual ehtiyojlari va qobiliyatiga bog'liq bo'ladi.

➤ Shaxsiylashtirilgan yondashuv: nutqni tuzatish uchun WEB platforma bolaning o'ziga xos ehtiyojlari va rivojlanishiga asoslangan shaxsiylashtirilgan terapiya rejalarini taqdim etishi mumkin. Bu platformaga maxsus terapiya mashqlari va mashg'ulotlarini kiritish, bolaning muvaffaqiyatiga qarab mashqlarning qiyinchilik darajasini sozlash uchun algoritmlardan foydalanish, sozlash imkonini mumkin. Bu yagona yondashuv bilan solishtirganda samaraliroq terapiya natijalariga olib kelishi mumkin.

➤ Ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish: WEB platforma bolaning vaqt o'tishi bilan rivojlanishi haqidagi ma'lumotlarni to'plashi va saqlashi mumkin, bu esa taraqqiyotni yaxshiroq kuzatish va terapiya rejalarini mos ravishda o'zgartirish imkoniyatini beradi. Yig'ilgan ma'lumotlardan yangi baholash va aralashuv vositalarini ishlab chiqishda ma'lumot berish uchun statistik tahlil qilish uchun ham foydalanish mumkin. Web-platforma vaqt o'tishi bilan platformaning rivojlanishi va rivojlanishi haqida ma'lumot to'plash va tahlil qilish mumkin. Bu foydalanuvchi ishtirokini kuzatish, foydalanuvchilarning fikr-mulohazalarini va o'zaro ta'sirini ko'rib chiqish hamda platformaning ishlash ko'rsatkichlarini kuzatish uchun tahlil vositalaridan foydalanishni o'z ichiga olishi mumkin. Bundan tashqari, ma'lumotlar tahlili platforma dizayni, foydalanuvchi tajribasi va xususiyatlarini yaxshilash to'g'risida qaror qabul qilish uchun ham foydalanish mumkin. Biroq, ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish foydalanuvchilar shaxsiy ma'lumotlarining maxfiyligi va himoyasini ta'minlash uchun tegishli maxfiylik va ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha qonunlar va qoidalarga muvofiq amalga oshirilishi kerak.

➤ Tejamkorlik: Nutqni tuzatish uchun WEB platformani ishlab chiqish an'anaviy shaxsiy terapiyaga qaraganda ancha tejamkor bo'lishi mumkin, chunki u jismoniy maydon va resurslarga bo'lgan ehtiyojni yo'q qiladi. Nutq terapiyasi uchun mo'ljallangan web-platforma an'anaviy shaxsiy terapiya seanslariga qaraganda qulayroq va moslashtirilgan variantni taklif qilishi mumkin. Platforma interaktiv mashqlar, taraqqiyotni kuzatish va terapiya tajribasini yaxshilashi mumkin bo'lgan tibbiy yordam ko'rsatuvchi provayderlar bilan aloqa kabi turli xil xususiyatlarni taqdim etishi mumkin. Bundan tashqari, web-platforma istalgan vaqtda va internetga ulangan istalgan joydan terapiya seanslarini taqdim etishi mumkin, bu esa shaxsiy terapiya seanslarida qatnasha olmaydiganlar uchun qulayroq bo'ladi.

➤ Qulaylik va moslashuvchanlik: WEB platforma terapiya seanslarini rejalashtirishda ko'proq moslashuvchanlikni ta'minlaydi, chunki bolalar internetga ulangan istalgan joydan terapiyadan foydalanishlari mumkin.

- Ishtirok etishning kuchayishi: o'yinlar va animatsion belgilarga ega interaktiv platformalar bolalarga terapiya bilan shug'ullanishga yordam beradi va ularning ishtirok etish motivatsiyasini oshiradi.
- Multimodal yondashuv: WEB platforma yanada kengroq va samarali terapiya tajribasini yaratish uchun audio va vizual signallar kabi turli xil usullarni o'z ichiga olishi mumkin.
- Hamkorlikdagi yondashuv: WEB platforma terapevtlar, ota-onalar va g'amxo'rlik qiluvchilar o'rtasidagi hamkorlik uchun platformani taqdim etishi mumkin, bu esa terapiya natijalarini yaxshilashga olib keladi.
- Kengaytirish imkoniyati: WEB platforma an'anaviy shaxsiy terapiyaga qaraganda ko'proq bolalarga xizmat qilishi mumkin, chunki istalgan vaqtda platformaga kirishi mumkin bo'lgan bolalar sonida jismoniy cheklovlar yo'q.
- Ko'proq foydalanish imkoniyati: WEB platformasi eshitish qobiliyati zaif bolalar uchun nutqni tuzatish terapiyasini yanada qulayroq qiladi, ular shaxsiy terapiyadan foydalanishda qiyinchiliklarga duch kelishi mumkin.
- Shaxsiylashtirilgan yondashuv: WEB platformasi har bir bolaning o'ziga xos ehtiyojlari va rivojlanishiga qarab terapiya seanslarini potentsial ravishda shaxsiylashtirishi mumkin, bu esa terapiyaning yanada samarali natijalariga olib keladi.
- Interaktiv va jozibador: WEB platformasi terapiya seanslariga interaktiv va jozibador elementlarni, masalan, animatsion belgilar va o'yinlarni kiritishi mumkin, bu bolalarni rag'batlantirishga va terapiyadagi ishtirokini yaxshilashga yordam beradi.
- Masofaviy monitoring: WEB-platformasi potentsial ravishda bolaning taraqqiyoti va yaxshilanishini masofadan kuzatish imkonini beradi, bu esa terapiya strategiyalari haqida ma'lumot berishga va vaqt o'tishi bilan natijalarni kuzatishga yordam beradi.
- Tejamkorlik: WEB platformasi nutqni tuzatish terapiyasi bilan bog'liq umumiy xarajatlarni kamaytirishi mumkin, chunki u sayohat va shaxsiy terapiya bilan bog'liq boshqa xarajatlarni bartaraf qiladi.[4]

Umuman olganda, WEB platforma eshitish qobiliyati zaif bolalar uchun nutq terapiyasidan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirishga, terapiya natijalarini yaxshilashga va ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilish orqali sohadagi tadqiqotlarni yaxshilashga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. ONA TILI O'QITISH MAXSUS METODIKASI (surdopedagogika ta'lim yo'nalishi) Z. N. Mamarajabova Toshkent – 2019
2. "Science and Education" Scientific Journal November 2020 / Volume 1 Issue 8
BOLALAR NUTQDA NUQSONLARINING KELIB CHIQISH SABABLAR VA ULARNING TASNISLANISHI
Arofatxon Abdusamatova Faridaxon Abdujalilova Andijon shahar
3. FOXP2-Related Speech and Language Disorder Angela Morgan, BSpPath (Aud Hons), PhD, Simon E Fisher, DPhil, Ingrid Scheffer, MBBS, PhD, FRACP, FAA, and Michael Hildebrand, PhD.
4. <https://you.com/search?q=menga+%27%27Eshitishi+zaif+bolalarda+reabilitatsiya+jarayonida+qo%E2%80%99laniladigan+nutqni%0Akorreksiya+qaratilgan+WEB+platforma>